

5. Нямцу А.Е. Міфопоетика Вільяма Голдінга : монографія / А.Є. Нямцу, О.М. Литвинюк. — Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. — 232 с.
6. Тіменик З. Ідеї філософії релігії у контексті української духовної культури: 30-ті роки XIX ст. — 80-ті роки XX ст. : монографія / З. Тіменик. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. — 312 с.
7. Режим доступу: <http://ohienko.kpnu.edu.ua/дослідження>
8. Режим доступу: <http://kyiv-pravosl.info/2012/06/06/mytropolyt-ilarion-ivan-ohienko-i-ukrajinske-vidrozhennya/>

The dialogue between culture created the phenomenon of multiculturalism. The analysis of functioning of biblical material in creative works by I. Ohienko and W. Golding shows that a reception made by national cultures comes through taking in to account of dominant aspects of world literary process. The influence of historical social and political factors on the literary interpretation of the 20th century has been comprehended. The general tendencies in the interpretation of widely known material in authors' works have been determined. It is proved that creative heritage of the authors shows different aspects informs and ways of interpretation. They show an in exhaustible capability of traditional material to give in the new ideas and meanings, irrespective of age of its origin.

Key words: axiological, ontological, author's interpretation, comparative, traditional material.

Отримано: 24.01.2017 р.

УДК 821.161.2-1Йогансен.08

І. М. Літвінова

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ХУДОЖНЯ РЕЦЕПЦІЯ РЕЛІГІЙНИХ ОБРАЗІВ У ПОЕЗІЇ МАЙКА ЙОГАНСЕНА

У статті досліджується релігійність української мови, що, за визначенням Івана Огієнка, є її основною стильовою ознакою. Матеріалом для аналізу обрано поетичне мовлення яскравого представника вітчизняної літератури початку XX ст. Майка Йогансена. Цікаво, що тексти поезій «співця живої творчості пролетаріату» (словами самого митця) насичені яскравими релігійними образами, що реалізуються на різних семантичних рівнях і втілюють значущі для автора поняття. Показово, що десакралізація властива поодиноким поезіям Йогансена; релігійні образи та мотиви переважно є способом художнього втілення політичних переконань автора та реалій радянської дійсності. В аналізованих текстах спостерігаємо переосмислення понять *Бог, Закон Божий, святі, храм, рай, ікона, молитва* тощо, які реалізовано на перетині релігійного й тоталітарного дискурсів. Активність таких образів у поезії представника «Червоного ренесансу» засвідчує особливість світосприйняття автора та водночас підтверджує думку І. Огієнка про релігійність як «душу української мови».

Ключові слова: поетичне мовлення, релігійні образи, ідіостиль, концепт, дискурс, тоталітарна мова, тропи.

Концептуальна картина світу певної нації базується на універсальних поняттях, ставлення до яких і визначає менталітет її представників. Вивчення особливостей вербалізації конкретного культурного контексту становить небезпечний інтерес у сучасній лінгвістичній науці, що зумовило появу й теоретичне обгрунтування терміна «мовний концепт».

Одним із базових в українській мові є концепт релігії, адже, за визначенням І. Огієнка, українську націю характеризує «істотна глибока релігійність», відтак «релігійність і церковність – основна ознака стилю-змісту всієї української мови» [7, с.11].

Оскільки мистецтво відбиває основні настрої суспільства, природньо, що велика кількість релігійних сюжетів та образів представлені в українській літературі: до їх використання вдавалися І. Багряний, Л. Костенко, С. Жадан, Леся Українка, Г. Сковорода, І. Франко, Т. Шевченко та інші. Кожен митець по-своєму переосмислює класичні образи і втілює через них важливі ідеї. Відтак можемо говорити про поетичний концепт «релігія» в українській літературі. Сміислове наповнення та семантичні трансформації релігійних образів у текстах художньої літератури вивчали І. Дзюба, М. Ільницький, І. Огієнко, Я. Поліщук, Я. Славутич, М. Філон, Д. Чижевський та інші.

Парадоксальним, на перший погляд, видається факт активного залучення релігійних образів і мотивів митцями-рупорами комуністичної ідеології, адже за радянських часів релігія заперечувалася, церква нищилася, а, словами І. Огієнка, «в Україні большевицьке іконоборство було найжорстокіше» [8, с.216]. Попри це, релігійні образи та мотиви є частотними в поезіях митців початку ХХ ст., зокрема Є. Григорука, І. Дніпровського, М. Йогансена, С. Плужника, М. Семенка, В. Свідзінського, Г. Шкурупія, Ю. Шпола та інших. Це лише підтверджує факт глибокої релігійності українців, яка не зникає навіть під тиском ідеології.

Метою нашої статті визначаємо семантичний аналіз релігійних образів і мотивів у поетичному мовленні Майка Йогансена – за його ж визначенням, «активного учасника великої соціалістичної будови» [5, с.723] та «співця живої творчості пролетаріату» [5, с.709].

Актуальність нашої роботи визначається, з одного боку, недостатньою кількістю лінгвістичних розвідок про поезію талановитого митця, а з іншого, – тим, що дослідження у визначеному напрямі дозволить зробити певні спостереження щодо концептосфери української мови.

У поетичному мовленні Йогансена концепт «релігія» репрезентований низкою номінацій: *апостол, бог, молитва, поп, рай, релігія, святі, хрест, церква* тощо.

Переважає більшість релігійних образів аналізованої поезії реалізується в ідеологічній площині. Причину цього вбачаємо насамперед у тому, що, попри totale заперечення релігії в радянському суспільстві, сама комуністична ідеологія і є релігія. Цю думку досить переконливо доводить Георгій Кнабе, ілюструючи її очевидними паралелями з релігійного й тоталітарного дискурсив: Христос-месія – Ленін: Христос воскрес – Ленін вічно живий, Христос приніс учення Бога – Ленін приніс учення Маркса; Божі заповіді – Заповіді Ілляча; рай – світле майбутнє, комунізм; апостоли – соратники Леніна; Свята Трійця – Маркс, Енгельс, Ленін; Біблія – «Маніфест комуністичної партії»; храм Божий – червоний куточок; ікони – портрети вождів; натільний хрестик – значок жовтенят, комсомольців, комуністів; святі – герої революції, піонери-герої; хресний хід – демонстрації; церковна служба – партзбори тощо [4].

Факт запозичення моделі релігії для побудови нового суспільства, до речі, сам Йогансен мимохіть усвідомлював, про що свідчить його фраза із переднього слова до роботи «Як будується оповідання. Аналіз прозових зразків», де відзначено: «Тим часом у мене зовсім немає цитат з вагачків марксистської думки. *Ворожий усякій релігій*, я не вважав за потрібне висловлювати випадкові сентенції про мистецтво, що вихоплювалися спорадично з вуст вождів,

заянятих по вуха іншими, важнішими справами, справедливо зваживши, що нічого цікавого я в тих сентенціях не знайду» [1, с.550]. Попри це, аналізоване поетичне мовлення є цікавим матеріалом для ілюстрації викладених вище положень. Особливо багатою на релігійні образи є поетична збірка «ДГорі».

Дослідження варто почати із аналізу так би мовити програмової щодо теми дослідження поезії: «*Не віримо в Бога – ні, Хай дває Бог за панів. В три дні утворимо світ, Поки руки і серце, і спів! І хай ридають і дзвонять, І моляться – нас пожерти За Єдиний за наш – Закон І віра, і вірність, і смерть! Бачиш – хмаридзвіниці в огні? Чуєш – птиці в руїнах кричать? ДГорі серце! І руки, і спів – не зможем останню гать!» [1, с.38]. У поетичному тексті проілюстровано показову рису радянської ідеології – заперечення божественного походження життя, що зумовлює формування негативного образу Бога, релігії тощо. Досліджуючи феномен тоталітарної мови, Н. Купина зазначає, що «антирелігійний пафос інтерпретації ідеї Бога має класову маркованість», оскільки в радянському суспільстві активно насаджувалася думка, що ідеєю Бога користуються панівні класи як знаряддям пригнічення трудящих [2, с.28]. У поезії протиставляється старий світ, репрезентований негативними для тогочасного соціуму ідеологемами (пани, церкви, попи та Бог), та новий – радянське суспільство, зображене за допомогою метафор з виразним позитивним забарвленням: не умруть у робочому серці; за наш Закон – віра, і вірність, і смерть тощо. Переосмислена історія божественного створення світу транслює ідею величч пролетаріату, адже нові володарі світу впералися швидше за Бога – в три дні. Аналогічно десяти Божим заповідям протиставляється Єдиний Закон (метафору посилено написанням обох слів з великої літери). Образ хмар-дзвіниць в огні символізує перехідний етап до нової реальності. Фінальним акордом аналізованої поезії є заклик, що доповнює тогочасну естетику.*

Щоправда, устрій нового світу дуже схожий на старий. Один із варіантів утопічної поеми «Комуна» містить рядки: «*Боїся, що буде в Комуні сумно, в суботу не буде церковного дзвону? Ні, брате! Під дзвонів червоні неони додому з роботи підуть комунари*» [2, с.22]. Показово, що члени радянського суспільства – брати і сестри (як і в релігії). Ця думка також транслюється у тексті балади «Порт Радянський»: «Друг. Брат. Комуніст» [3, с.153].

В аналогічному ключі реалізовано релігійні образи в контексті: «*Не згадають імення в сумній панахиді Попи ні живої, ні мертвої церкви – Задзвенять грозою в залізі й міді, Не умруть в робочому серці*» [1, с.58]. Попи як представники старого світу не здатні оцінити справжнього героїзму – але на це повною мірою здатен робочий клас, господарі нового життя.

Велич вождя пролетаріату підкреслено через використання релігійних образів у поезії: «*Дві тисячі літ були б ви богам, У храмі стояв би ваш мідний геній. За тисячу з вас зробили б святого, Тепер ви просто – товариш Ленін <...> Утніть, поети, похвальних неонів, Величезні розвідки жарте, вчені, Ні, вам не вдасться зробити ікони з нашого, людського імені: Ленін. Сутулий, потомлений – станули перед очима І дивитесь з нами на наш поля злиденні. Схилилася тихо земля горбата, родима І каже з нами: вмер товариш Ленін*» [3, с.77]. Заперечуючи культовість і поклоніння через умовний спосіб дієслова і заперечну форму предикатів, Йогансен передає значущість постаті Леніна, використовуючи образи тематичної групи «релігія»: бог, святий, ікони, храм. Образ скорботної землі асоціативно відсилає і до образу Діви Марії, яка побивається через смерть сина, і до архетипового образу землі.

Логічне продовження релігійного сюжету, а саме воскресіння боголюдини, спостерігаємо в поезії «На майдані куриться мітинг – Роковини смерті Леніна»: «*Я тут. Я буду з вами. Я буду з вами довіку, Сказав – і щез Ленін. – Птицею клю-*

нув вітер, Зідхнув, завмер у знаменах» [2, с.97-98]. Невмирущість Леніна та постійна присутність серед відданих йому людей виводять образ вождя за межі реальної дійсності й надають його постаті божественних властивостей.

Інша природа образу бога в поезії «Дими махорки»: «Тихий бог Курій У синім морі мрії Острови хмарки За край тривоги З цигарки <...> Курій і бог Збираю нечисленні Серед дорог На луках мрій На подушці (кроватьи – [2, с.10]) натхнення...» [1, с.35-36]. На нашу думку, образ бога Курія є не випадковим в аналізованій поезії та має певний стосунок до вираження життєвої філософії поета. Аби довести думку, розглянемо подібні образи в поезії Йогансена. Так в утопічній поемі «Комуна» представник нового суспільства, «великий і сильний, Із вічних законів чудово скрутить цигарку» [1, с.65]. Можна інтерпретувати цитату в ключі знецінення християнських святинь для людини нового часу.

Дим цигарки як спосіб поширити прогресивні ідеї представлено в поезії «Весна»: «Іду, поважений, похмурий, і мрію Про щось – про поділ земельної ренти, А навколо грають, пустують дурні веснові, Сміються з мене інтелігента. Гей, що солодким духом цигарки Пихнув на мене старий робочий <...> Став, стою і думаю так приблизно: Вірю, зроблю весну на світі. Щось підходить близько, ніжно: –Товаришу, дозвольте прикурити!» [1, с.57]. Рухами прогресивних змін в соціумі є інтелігенція та робітники. Ці образи є виключно позитивними, що досягається відповідною конотацією лексем, які характеризують цих членів суспільства: робочий пихнув **солодким** духом цигарки, щось підходить **близько** та **ніжно**. Звернімо увагу на метафору, через яку передано процес поширення суспільної ідеї: духом цигарки пихнув робочий на інтелігента, у якого далі просять прикурити інші товариші.

Образ бога Курія доповнює також поезія «Як покину тебе, цигарко?», у якій цигарка – *вірна солодка любовниця, втіха душі голодної, мудра мати думок*, а також «**комуністка**: Стількох ти [цигарка – І. Л.] загитувала» [1, с.59].

На нашу думку, постійність і смислова наповненість образів, дотичних до аналізованого вище образу бога Курія, дозволяють говорити про складність його семантичної структури й реалізацію на соціальному рівні.

Маємо відзначити, що образ бога в поезії Йогансена реалізується і поза політичним чи соціальним контекстом. Подекуди він доповнює пейзажні замальовки: «На небі білії намети Димлять: – Вечера вариться **богам**» [2, с.8]. Картина природи в такий спосіб сприймається не лише на візуальному рівні, а набуває філософського забарвлення.

На психологічному рівні аналізований образ реалізується в контекстах: «І буде тихо. Світла тінь. Розмай. На траву ляжемо і будемо як **боги**» [1, с.82]; «Ти кажеш: небо – то є поле а хмари – білі коні **бога** І небо – море серця його А птиці – то його пісні крилаті О серце – він у тебе в хаті Його думки – твоя святая воля!» [2, с.7]. Завдяки конотації образу бога інтимні переживання набувають глибини та масштабності. У першій цитаті в такий спосіб проакцентовано емоції ліричного героя, а в другому образ бога є ключовим у зображенні коханої людини.

В аналізованій поезії на межі релігійного та соціального рівнів активно представлений образ раю, щоправда саму лексему «рай» зустрічаємо в поодинокому вживанні для вираження інтимних переживань: «Райдужний рій. **Рай**» [1, с.83].

Ідея ж омріяного ідеального суспільства зазвичай передається автором через образ неба, небес (порівняймо із царством небесним), зокрема в контекстах: «Ви, що, не знаючи мети Спиняли стомлені здорового, Лежіть собі – до **неба** йти Ще довго. І ви, що до **небес** мости Своєю окропили кров'ю, Простіть ви нас» [1, с.40]; «Остання гать Між нами і **небом** – Руїни хмар. І світу од-

тять Трухлявий череп – Останній удар» [1, с.39]; «Хай розіслалось роздоріжжя В дорогу від землі до **неба**, Для вас Комуна Запоріжжя Незрозуміла і ганебна» [1, с.41]. Процес поступу до щасливого майбутнього автор передає через образи дороги, мосту. Метафори *роздоріжжя, міст, окроплений кров'ю*, а також *гать, що перешкоджає дістатися мети*, втілюють проблеми перехідного етапу й перешкоди на шляху. Багатовимірним є образ Комуни Запоріжжя в останній з наведених цитат: семантика образу раю увиразнюється через накладання часових площин і різних соціумів – героїчне козацьке минуле знаходить своє продовження у щасливому комуністичному майбутті. Можна говорити про те, що ідеальне суспільство Йогансена має виразну національну маркованість, на відміну від реальної радянської ідеології з тяжінням до уніфікації.

У поодиноких випадках спостерігаємо образ неба із невизначеною соціальною маркованістю: «*Наплюйте теж на нагороду з **неба**. Автомобілі, паровози, кораблі не для святих і мертвих поробили*» [1, с.64]. Семантика аналізованого образу утримується в межах релігії завдяки наявності в цитаті образу цієї ж тематичної групи – *святі*.

Попри зовнішню атеїстичність, поезія Йогансена засвідчує глибинну віру поета, зокрема через образи душі та молитви: «*Зірки лились і лились Із синіх, синіх ночей І десь у морі злились З душами малих дітей <...> Душі наївної мойї*» [1, с.34]; «*Вулицею вештавсь той, кого повісять, І молився: «О, Пречиста Сльозо...»*» [1, с.36]. Релігійні образи природно вплітаються в поетичні тексти, створюючи потрібний настрій. Цікаво, що в останній цитаті у тексті молитви автор вдається до епітета *пречиста* й випишує великі літери, посилюючи асоціацію з молитвою до Пречистої Діви Марії.

В аналізованій поезії повсякчас простежується мотив жертвності заради високої мети. Зокрема відгомін біблійного сюжету відчутний у рядках: «*Всі рани світу – на твоїх руках*» [1, с.87]. У цитованій поезії йдеться про жертви революції.

Ще більшою мірою ідея маловартісності життя окремої людини порівняно із високими ідеалами представлена в баладі «*З лісів ліса*», де ліс – метафора радянського суспільства, дерева – його члени, сильні, міцні, всі як один готові віддати життя за ідею та світле майбутнє: «*Товаришів вогонь – всесвітове багаття*» [1, с.94]. Глобальні зміни в соціумі втілено через образ вогню, що є непоодиноким у поезії Йогансена, у цьому ж значенні бачимо його в контексті: «*Знов: «товаришів, стійте! Город устав з коня І гладить гриву, і дивиться: ждіте, Ждіть світового вогня*» [1, с.44]. Через епітети *всесвітовий, світовий* образ вогню набуває масштабності й розростається до асоціації зі світовим потопом.

Подокуди біблійні мотиви є засобом вираження виробничих відносин, зокрема в поезії: «*Завтра знов до верстату, А сьогодні вечір і, мов невірний апостол, Обіймаю осіку розп'яту, І цілую кору, і пальці вкладаю в рубану рану*» [1, с.60]. Своєрідно вплетений у тканину поетичного тексту, прецедентний феномен зумовлює глибину поезії та виводить її на філософський рівень.

У поезії Йогансена трапляються також язичницькі образи. Зокрема, теми дослідження стосується образ Прометея як першого революціонера з твору «*Революція*» («*Коли Прометей Підвівся руба З чотирьох ніг на дві І, вогонь з запаленого блискавкою дуба Узавши у кострубаті руки, Повстав проти Зевса, То перша була На землі Після незчисленних ночей Революція*» [2, с.79]), образ світового дерева як символ світобудови [1, с.84], крокового кола як зародження нового світу [1, с.45], образ сонця – лица великої будови [1, с.95] тощо.

Як бачимо, релігійні образи та мотиви достатньо активно використані Майком Йогансеном у поетичних текстах. Попри сповідування автором комуніс-

тичних ідеалів, для аналізованої поезії показова відсутність мотиву десакралізації. Більше того, релігійні образи й мотиви переважно реалізуються на соціальному рівні для втілення політичних переконань поета. Вбачаємо причину цього у світосприйнятті Йогансена. З одного боку, можна говорити про його ейфорію від революції, а відтак і про обожнення радянської ідеології. Підтвердженням цього є факт, що більшість релігійних образів сконцентровано в поезіях раннього періоду творчості митця, коли він ще не розчарувався в ідеології комунізму. З другого ж боку, поезія Йогансена засвідчує глибоку релігійність української нації, адже активність релігійних образів у поезії представника «Червоного ренесансу», безперечно, підтверджує думку І. Огієнка про релігійність як «душу української мови».

Список використаних джерел:

1. Йогансен М. Вибрані твори / М. Йогансен. – К. : Смолоскип, 2009. – 768 с.
2. Йогансен М. Діорі / М. Йогансен. – Харків : Всеукраїнське видавництво, 1921. – 24 с.
3. Йогансен М. Поезії / М. Йогансен. – К. : Радянський письменник, 1989. – 196 с.
4. Кнабе Г. Коммунизм – религия некромантов. [Електронний ресурс] / Георгий Кнабе. – Режим доступа: <http://www.blogs.aloha-system.com/blogs/kommunizm-%E2%80%9494-religija-nekromantov-547.html>.
5. Крижанівський С. Романтик революційного слова / Степан Крижанівський. – К. : Радянський письменник, 1989. – С. 17-42.
6. Купина Н.А. Тоталитарный язык: Словарь и речевые реакции / Н.А. Купина. – Екатеринбург ; Пермь : Изд-во Урал. ун-та, 1995. – 144 с.
7. Митрополит Ларіон. Граматично-стилістичний словник Шевченкової мови / Митрополит Ларіон. – Вінніпег : Наша культура, 1962. – 256 с.
8. Митрополит Ларіон. Іконоборство : історично-догматична монографія / Митрополит Ларіон. – Вінніпег : Видання Української греко-православної церкви в Канаді, 1954. – 239 с.
9. Пименов А. Непрошедшее прошлое: к характеристике нетеистической религиозности [Електронний ресурс] / Алексей Пименов // Религия. Магия. Миф. Современные философские исследования. – М., 1997. (выдержки). – Режим доступа: <http://kontrev.ho.ua/bibl/sovreligia.html>.
10. Проскуряков Д.Л. Культурологическое эссе «Советская поэзия как особое мифологическое пространство» [Електронний ресурс] / Д.Л. Проскуряков. – Режим доступа: http://zhurnal.lib.ru/p/proskurjakow_d/poetry.shtml.
11. Розстріляне Відродження: Антологія 1917-1933: Поезія – проза – драма – есей / упоряд., передм., післям. Ю. Лавріненка ; післям. Є. Сверстюка. – К. : Смолоскип, 2008. – 976 с.
12. Степанова А.А. Феномен 1920-1930 гг. в историко-культурном и литературном процессе XX века / А.А. Степанова // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Філологія». – 2015. – Вип. 72, №1152. – С. 180-185.

The paper investigates religiosity of Ukrainian language that is the main stylistic feature by Ivan Ohienko. Poetic speech of the outstanding person of Ukrainian literature of the early XXth century Mike Johansen is the basis for analyses. It is of interest to note that there are racy religious images in the texts of the poetries by «a poet of vivid writing of proletariat» («spivets zhivoyi tvorchosti proletariatu» – according to the author). These images are actualized on the different semantic levels and embody the important ideas for the author. It is remarkable that desacralization defines the certain poetries of Mike Johansen; religious images and motives are the method of artistic presentation of his politics and the realities of Soviet life. The rethink of ideas Godhead, law of God, the sanctified, church, Kingdom of heaven, icon, prayer requests etc. are studied in the texts. The ideas are actualized at religious and totalitarian

discourses. The activity of such ideas in the poetries by the figure from «Chervonyi Renesans» indicates the author's peculiarity worldview and at the same time accepts the I. Ohienko's opinion of religiosity as «the soul of Ukrainian language».

Key words: poetic speech, religious images, individual style, concept, discourse, figure of speech, totalitarian language.

Отримано: 10.02.2017 р.

УДК 811.161.2:373.2:070

А. М. Лобода

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

АНАЛІЗ НАЗВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ МІСТА КАМ'ЯНЦЯ-ПОДІЛЬСЬКОГО

У статті проаналізовані гемероніми різних хронологічних зрізів (перший – 1917-1920 рр., другий – з 1991 р. дотепер), зважаючи на історичні довідки. Увагу звернуто на політичний устрій та ідеологію, зміни в соціальній структурі українського суспільства, економічні відносини, які вплинули на розвиток засобів масової інформації. Виявлено лексико-семантичні особливості онімних одиниць. Здійснено структурний аналіз періодичних видань. Визначено основні мотиви номінації гемеронімів аналізованих періодів. Подано типологію періодики міста Кам'янець-Подільського. Акцентовано на важливості вживання лексики сучасної української мови в гемеронімах.

Ключові слова: періодичні видання, гемероніми, засоби масової інформації, семантика.

Активний розвиток засобів масової інформації (ЗМІ) засвідчує динамічні зміни в соціумі, зумовлені різними екстралінгвальними чинниками (суспільно-політичними, економічними, культурними, науковими, духовними, мовними). Беззаперечними є твердження І. Огієнка: «Преса – то головний двигун розвитку рідної мови» [7, с.54].

З історичного ракурсу функціонування періодичних видань в 1917-1920-х роках вивчали В. Гандзюк, П. Губа, В. Гутковський, Г. Рудий, П. Федоришин та інші. Огляд друкованої преси 2000-х рр. здійснювали В. Шпак, М. Романюк, О. Хоменок.

Мета нашої статті – зробити порівняльний аналіз гемеронімів Кам'янець-Подільського двох хронологічних зрізів (перший – 1917-1920 рр., другий – з 1991 р. – дотепер).

Гемеронім – власна назва органа періодичного друку та інформації (газети, журналу, інформаційного бюлетеня, телевізійного каналу, студії, радіостанції, інтернетвидання) [10, с.67].

Перший аналізований період характеризується політичними перетвореннями в місті Кам'янець-Подільському, зокрема кількарарова зміна влади (більшовики, Тимчасовий уряд, Українська Центральна Рада, австро-угорське окуповане військо, партизанський рух) [3], визнання міста столицею УНР, відкриття державного університету [4], активізація боротьби за відродження національної свідомості. Періодичні видання набувають особливого розвитку, газети і журнали друкують українською, російською, польською мовами, Кам'янець-Подільський стає осередком культурно-політичного життя.